

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ФІЛОЛОГІЇ ТА МЕТОДИКИ
ВИКЛАДАННЯ
ГУМАНІТАРНИХ
ДИСЦИПЛІН**

**Збірник
наукових праць**

2017

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФІЛОЛОГІЇ
ТА МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ
ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН**

Збірник наукових праць

Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету

Заснований в 2009 році

Рівне – 2017

ББК 81.2
А - 43
УДК: 81. 243

Актуальні проблеми філології та методики викладання гуманітарних дисциплін: Збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. — Рівне: РДГУ, 2017. — 109 с.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем викладання іноземної мови, філології, теоретико-методологічних, культурологічних, літературознавчих, мовознавчих проблем спілкування.

Матеріали можуть бути корисними для науковців, працівників навчальних закладів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Совтис Наталія Миколаївна – доктор філологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Заступник головного редактора:

Мороз Людмила Володимирівна – кандидат філологічних наук, професор (відповідальний редактор) (Рівненський державний гуманітарний університет).

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Деменчук Олег Володимирович – доктор філологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Карпенчук Світлана Петрівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Коваль Ганна Петрівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Литвиненко Світлана Анатоліївна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Малафійк Іван Васильович – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Михальчук Наталія Олександрівна – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павелків Роман Володимирович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Петренко Оксана Борисівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Шугасва Людмила Михайлівна – доктор філософських наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Ямницький Вадим Маркович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Ніколайчук Галина Іванівна – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Постоловський Руслан Михайлович – кандидат історичних наук, професор, член-кореспондент Міжнародної слов'янської академії наук, ректор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Романюк Світлана Константинівна – кандидат філологічних наук, доцент (Рівненський державний гуманітарний університет).

Затверджено Вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 12 від 26.10.2017 р.).

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Пластова, 31. Рівненський державний гуманітарний університет

ISBN 966 — 7281 — 09 — 03.

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2017

Key words: *multimedia resources, information technology, interactivity, multimedia system, computer, computerized learning.*

УДК 378.177.016:81'243

Н.Р. ДАНІЛОВА, Е.С. ПОЦКО

РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

У статті аналізується поняття критичного мислення, розглядаються основні його характеристики. Акцентується необхідність розвитку критичного мислення у процесі вивчення іноземної мови

Ключові слова: *критичне мислення, розумова операція, опрацювання інформації, прийняття рішень, логічність, креативність.*

Постановка проблеми. Успішним в усі часи вважалось суспільство, у якому особистість була здатною приймати відповідальні рішення в екстремальних умовах, обирати стратегії виживання та розвитку. Наше сьогодення відзначається значними змінами в бік глобалізації, технологічної революції та інформаційно-комунікаційного прогресу. Головним завданням сучасної вищої школи є розкриття здібностей кожного студента, виховання особистості, готової до життя у високотехнологічному, конкурентному світі. Умовою реформування ринку праці є соціально-економічні перетворення, що відбуваються у всіх сферах українського суспільства й тісно пов'язані з вирішенням проблем адаптації випускників вузів до умов їхньої майбутньої професійної діяльності. Сучасному суспільству, а значить, і сучасній освіті, потрібна вільна, творча особистість, яка володіє новими гнучкими якостями мислення, що мають критичну спрямованість й орієнтовані на творчу та конструктивну діяльність.

У суспільному розвитку критичне мислення найбільш виразно проявляється у формуванні компетентностей фахівця, пріоритетності прояву творчого потенціалу особистості, подоланні стереотипів у екстремальних умовах. Як важливий чинник забезпечення успішності формування особистості як фахівця, професіонала, зародилася і розвивається тенденція до розвитку критичного мислення під час освітнього процесу у ВНЗ.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженню феномена критичного мислення присвячено праці багатьох науковців (В. Біблер, Т. Бізенков, С. Векслер, М. Вертгеймер, Д. Вількеев, Дж. Гілфорд, Д. Джумаліева, І. Ільясов, З. Калмикова, С. Король, І. Лернер, О. Матюшкін, М. Махмутов, Ф. Мінкіна, Є. Полат, С. Рубінштейн, В. Синельников, Б. Теплов, О. Тихомиров, О. Тягло, Д. Халперн та ін.).

Мета статті полягає у висвітленні необхідності розвитку критичного мислення на заняттях із іноземної мови.

Виклад основного матеріалу. Перш ніж приступити до аналізу можливостей розвитку критичного мислення у процесі вивчення іноземної мови, варто дослідити тлумачення самого терміну «критичне мислення». Ще на початку ХХ століття Д. Дьюї досліджував критичне мислення, ототожнюючи його з рефлексивним (рефлекторним) мисленням. Він вважав, що його основою є затримане судження, а сутністю цієї затримки є необхідність дослідження для визначення природи проблеми, перш ніж приступити до спроб її вирішення. Його ідея полягала в тому, що шляхом вправ можна навчити людину мислити конструктивно, і в цьому має полягати головне завдання освіти. Завдання виховання, на глибоке переконання Д. Дьюї, полягає саме в тому, щоб розвивати інтелект і формувати «дисциплінований» розум. Слід все-таки підкреслити необхідність засвоєння фундаментальних знань, оскільки думка ґрунтується на попередньому досвіді та засвоєних знаннях [1, с. 54].

Критичне мислення досліджується під кутами зору різних наук. У філософії під критичним мисленням розуміють уміння логічно мислити та аргументувати, аналітично дискутувати та правильно висловлювати думку. У педагогічній літературі критичність розглядається як усвідомлений контроль за ходом інтелектуальної діяльності, у процесі якої відбувається оцінювання роботи, думок, вироблених гіпотез, шляхів їх доведення тощо [5].

У сучасній літературі з педагогіки та психології можна зустріти велику різноманітність визначень критичного мислення. Одне із найповніших визначень, на нашу думку, дає Американська Національна Рада з навчання критичному мисленню (National Council for Excellence in Critical Thinking Instruction), яка характеризує критичне мислення як інтелектуальний процес концептуалізації, застосування принципів і понять, аналізу, синтезу та оцінки інформації, отриманої на основі досвіду, за допомогою спостереження, роздумів або спілкування, як керівництво до дії або переконання. Іншими словами, критичне мислення – це раціональне, рефлексивне мислення, яке спрямоване на вирішення того, чому слід вірити або які дії необхідно застосувати [6].

Американський психолог і педагог Даяна Халперн у праці «Психологія критичного мислення» дає наступне визначення цього поняття: «Критичне мислення - це використання когнітивних технік і стратегій, які збільшують імовірність отримання бажаного кінцевого результату» [3, с. 15].

На думку Л. А. Киенко-Романюк, критичне мислення - це специфічний мисленнєвий процес, який існує одночасно з логічним, аналітичним, креативним та іншими видами й вирізняється з-поміж них тим, що на

виході формує не лише вміння свідомо аналізувати, синтезувати, робити власні висновки, різнобічно бачити проблему тощо, а й позицію, духовну наповненість особистості [2, с. 132]. Для успішної життєреалізації майбутні фахівці мають здобути не лише відповідний рівень академічних та професійних знань, вмінь, навичок, виховання, а й отримати певні вміння навчатися самостійно на місці праці (безперервна освіта), критично мислити, передбачати наслідки, приймати відповідальні усвідомлені рішення відповідно до ситуації. Гуманізація і гуманітаризація освіти покликані допомогти здійснити в характері мислення людини переорієнтацію від фрагментарного до цілісного сприйняття світу в широкому культурному контексті.

Критичне мислення є складним процесом, який починається з ознайомлення з інформацією, а завершується прийняттям певного рішення та складається з кількох послідовних етапів: сприйняття інформації з різних джерел; аналіз різних точок зору, вибір власної точки зору; зіставлення з іншими точками зору; добір аргументів на підтримку обраної позиції; прийняття рішення на основі доказів.

Ознаками критичного мислення, на думку багатьох науковців (М. Вейнстайн, Т. Воропай, М. Кларін, Н. Кравченко, М. Ліпман, К. Мередит, Р. Пауль, Ч. Темпл, О. Тягло, М. Чошанов, Д. Халперн та ін.), є вміння досліджувати реальні виробничі та життєві ситуації; висувати різні варіанти розв'язання поставлених завдань, порівнювати, оцінювати, виявляти недоліки і переваги кожного з них, вибираючи оптимальний; приймати самостійні рішення та прогнозувати їх наслідки. Важливими якостями критичного мислення є також уміння аналізувати інформацію, зібрану з різних джерел, з точки зору її достовірності, точності, корисності для розв'язання поставленої проблеми; обговорювати проблему, що вирішується, чітко і продумано викладати власні думки, аргументовано доводити свою точку зору, уважно ставлячись до чужої та враховуючи її; розпізнавати суперечливі дані, судження, аргументи, виявляти і виправляти помилки в чужих міркуваннях та визнавати їх у своїх [4, с. 28].

Основними ознаками критичного мислення є самостійність та індивідуальність, інформація є відправним, а не кінцевим пунктом, критичне мислення завжди починається з постановки та усвідомлення проблеми, прагне до переконливої аргументації і є перш за все мисленням соціальним.

У процесі підготовки фахівця зі знанням іноземної мови у сфері професійної діяльності необхідно враховувати специфіку його майбутньої роботи так, щоб він зміг працювати з інформаційними матеріалами, отриманими з різних джерел як рідною, так і іноземною мовою. Випускник вишу повинен уміти швидко адаптуватися до мінливих обставин, самостійно здобувати знання, креативно працювати з інформацією, тобто знаходити інформацію, необхідну для вирішення поставленого завдання, аналізувати її, узагальнювати, зіставляти, робити аргументовані висновки та на їх підставі приймати рішення. Іншими словами, майбутній фахівець повинен самостійно критично мислити, вміти бачити проблему й шукати шляхи її вирішення, використовуючи сучасні технології, застосовувати отримані знання, а також генерувати нові ідеї, мислити творчо.

Мислення завжди починається з формулювання питання чи проблеми, які необхідно вирішити, пізнати невідоме, зрозуміти його, усвідомити. При цьому необхідно застосувати наявну систему знань, використовувати поняття з різних областей. Механізм критичного мислення включає розумові операції, що визначають процес міркування і аргументації: постановка мети, виявлення проблеми, висунення гіпотез, приведення аргументів, обґрунтування, прогнозування наслідків, прийняття або неприйняття альтернативних точок зору. Цей процес включає здатність застосовувати базові інтелектуальні вміння (знання і поняття) для синтезу, аналізу та оцінки складних і неоднозначних ситуацій і проблем. Сюди можна віднести вміння: виявляти проблему, прояснювати ситуацію, аналізувати аргументацію, всебічно вивчати питання, розробляти критерії для оцінки рішень і надійності джерел інформації, уникати узагальнень.

Серед багатьох умов, що впливають на розвиток критичного мислення у процесі оволодіння іншомовним спілкуванням, можна виділити мотивацію мовленнєвої діяльності завдяки новизні і проблемності матеріалу, який підлягає осмисленню.

Розглянемо основні принципи, що характеризують процес розвитку критичного мислення у процесі вивчення іноземної мови (саме ці чотири принципи формують основу критичного мислення та дозволяють критично осмислити будь-яку інформацію):

1. Виявлення і обстоювання припущень. Для виявлення необхідно задуматися про те, яке припущення робить автор. Можна спробувати задати спеціальні питання, які проясняють деталі. Слід вивчити, на основі чого був зроблений висновок, і проаналізувати чи є різні сторони даного висновку фактами або припущеннями.

2. Перевірка фактичної точності й логічної послідовності. Включає відповідь на два основних питання: а) наскільки фактично точна інформація? б) чи є доказ логічним і послідовним, або чи є в міркуванні помилка?

3. Розгляд контексту. Цей принцип вважається найважливішим у критичному мисленні. Отримуючи нову інформацію, критично мисляча людина завжди задає собі питання про те, в якому контексті дана інформація має сенс, та аналізує, чи може ця інформація бути застосована в будь-якій ситуації чи тільки в особливих умовах.

4. Вивчення альтернатив. Як і попередні компоненти критичного мислення, даний принцип може бути досягнутий тільки при його тренуванні. Для цього рекомендується користуватися низкою стратегій: спрощення складної інформації, нова постановка проблеми, «мозковий штурм» тощо.

Кожен із цих принципів, на наш погляд, можна розглядати як розумовий навик, тому їм варто приділяти велику увагу в процесі навчання студентів.

Важливо підкреслити, що представлені принципи та характеристики (ознаки) критичного мислення безпосередньо співвідносяться між собою. Кожен принцип ґрунтується на всіх вищевказаних ознаках критичного мислення. У інтегрованому вигляді вони є своєрідними «стадіями», спираючись на які, маємо можливість використання того чи іншого принципу критичного мислення при навчанні студентів іноземної мови. Формування навиків критичного мислення нерозривно пов'язане з формуванням мовних умінь у процесі навчання всім видам мовної діяльності, оскільки предметом мовної діяльності є думка.

Слід звернути увагу на відмінності між продуктивними і рецептивними видами мовленнєвої діяльності і, відповідно, на розвиток різних інтелектуальних умінь при навчанні того чи іншого виду МД. Дослідники розрізняють «критичне читання», «критичне письмо», «критичне аудіювання» і «критичне говоріння». При читанні й аудіюванні ми повинні сприйняти та оцінити думки та позицію автора, порівняти зі своїми і вибрати те, що вважаємо важливим і потрібним для нас. Це вимагатиме аналізу та оцінки чужої аргументації і за структурою буде відрізнятися від того, як ми будемо аргументувати свою точку зору або позицію в процесі говоріння або письма.

Застосовують наступні типи вправ для розвитку критичного мислення студентів у процесі навчання іншомовного спілкування:

- у ході обговорення викладач навмисно конструє ситуацію, коли із очевидно неправильного посилання шляхом коректних логічних роздумів робиться умовивід, який суперечить наявним у студентів знанням і уявленням, і пропонує студентам знайти причину цієї невідповідності;
- спеціально моделюються ситуації, коли з справедливого твердження шляхом некоректних логічних операцій отримано абсурдний висновок, а студентам пропонується виявити причину його невідповідності;
- створюється ситуація, коли шляхом критичного осмислення коректний результат спершу піддається сумнівам, а надалі студенти самостійно здійснюють роздуми у процесі дискусії, що стимулює їх мовленнєво-розумову активність і розвиває критичне мислення.

Висновки. Отже, при навчанні іноземної мови розвиток критичного мислення можна розглядати як один із чинників формування комунікативної компетенції. Формування критичного мислення лежить в основі роботи з іншомовної інформацією в найширшому розумінні, як при оволодінні так і при практичному використанні різних видів мовленнєвої діяльності. Оскільки основною метою навчання іноземної мови є мовно-розумова діяльність студентів, а основним джерелом мотивації, тобто джерелом думки є протиріччя, або проблемна ситуація, то навчальний матеріал повинен мати проблемний характер, а навчальний процес повинен бути організований таким чином, щоб у студентів було постійне бажання висловити свою точку зору, свою думку. Це дає можливість особливу увагу приділяти змісту, роботі думки, і дозволяє не лише засвоювати знання, але самостійно досліджувати проблему і в ході пошуку рішень самостійно здобувати знання. Уміння формулювати проблему, знаходити відповіді на поставлені питання, залучаючи додаткову інформацію, формувати власну позицію з того чи іншого питання, підкріплюючи її аргументами і самостійно знайденими фактами, робити висновки є метою проблемного навчання, а це і є не що інше, як уміння критично мислити. Таким чином, проблемні методи є і метою, і засобом навчання. Робота над проблемою передбачає також спілкування в колективі, оскільки в умовах проблемного навчання основний акцент робиться на самостійну роботу студентів у групах, у команді. У процесі роботи учасники обмінюються знаннями, досвідом, ідеями, отриманою інформацією і в результаті приходять до спільного рішення. Повне осмислення іншомовної інформації, тобто витяг глибинної інформації, припускає наявність не тільки фактичних знань. Щоб дослідити відносини і залежності між явищами або подіями і висловити їх вербально, необхідний певний рівень сформованості лінгвістичної компетентності: володіння лексикою, поняттями, реаліями, ідіоматичними висловами, термінами. Уміння оцінити мовні засоби, що використовуються автором для досягнення поставленої ним мети, і вміння використовувати ці засоби для формування своїх думок також відносяться до умінь критичного мислення. Отже, для формування умінь критичного мислення необхідно формувати лінгвістичну, соціолінгвістичну і прагматичну компетенції.

Мета вивчення іноземної мови полягає у формуванні комунікативної, лінгвістичної, соціокультурної та полікультурної компетенцій студентів, які допоможуть їм стати ефективними користувачами мови в різних ситуаціях соціального, навчально-академічного та професійного спілкування; допоможуть долучитися до культури народів - носіїв цієї мови; розширити світогляд, загальну ерудицію; сприятимуть формуванню світогляду на основі загальнолюдських цінностей та розвитку особистості; сприятимуть розвитку толерантного ставлення до представників різних культур, мов, релігійних уподобань; розвитку здатності студентів до самооцінки і самовдосконалення, що допоможе їм успішно завершити курс вищої освіти і стане передумовою їх подальшого професійного вдосконалення протягом усього життя; формуванні умінь використовувати здобуті знання для розв'язання конкретних проблем.

Тільки за умови формування критичного мислення студентів на високому рівні відбувається удосконалення механізмів адаптації до їх подальшої професійної діяльності, зростання їхньої самостійності, креативності. Розвиток критичного мислення сприяє підвищенню ефективності навчального процесу, дає можливість створювати такі умови, коли всі студенти залучаються до активної, творчої навчальної діяльності, до процесу самонавчання, самореалізації та самовдосконалення, вчаться спілкуватись, співпрацювати, креативно мислити та відстоювати свою позицію.

Перспектива подальших наукових досліджень полягає у розробці завдань та вправ для розвитку

критичного мислення студентів у процесі вивчення іноземної мови.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дьюи Д. Психология и педагогика мышления. (Как мы мыслим) : пер. с англ. Н. М. Никольской. - М. : Лабиринт, 1999. - 192 с.
2. Киенко-Романюк Л. А. Розвиток критичного мислення як загальнопедагогічна проблема: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / Киенко-Романюк Лариса Анатоліївна. - К., 2007. - 235 с.
3. Халперн Д. Психология критического мышления / Д. Халперн. - СПб. : Питер, 2000. - 512 с.
4. Хачумян Т. І. Поняття «критичне мислення» та його сутність в психолого-педагогічній науці // Теоретичні питання культури, освіти та виховання: Зб. наук. пр. Вип. 24, частина 2. - Київ: Видавничий центр КНЛУ, 2003. - С. 171-177.
5. Чаплак Я. В. Роль критичного мислення у творчих пошуках «внутрішнього камертону душі» особистості. Научно-практический журнал «Современные научные исследования и инновации». Режим доступа: <http://web.snauka.ru/issues/2011/08/1516>
6. Scriven M, Paul R. Defining Critical Thinking. A statement by Michael Scriven and Richard Paul for the National Council for Excellence in Critical Thinking Instruction. Retrieved from: <http://www.criticalthinkmg.org/pages/defming-critical-thinking/410>

В статье анализируется понятие критического мышления, рассматриваются основные его характеристики. Акцентируется необходимость развития критического мышления в процессе изучения иностранного языка

Ключевые слова: критическое мышление, умственная операция, обработка информации, принятие решений, логичность, креативность.

The article examines the concept of critical thinking. The main characteristics of critical thinking are analysed. The necessity to develop critical thinking in the process of a foreign language learning is underlined.

Key words: critical thinking, mental operation, information processing, decision-making, consistency, creativity.

УДК [378.147.016:81'243]-047.22

В.М. ТРОФІМЧУК, І.В. МАРИНІНА

ФОРМУВАННЯ ЛІНГВОСОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ-МІЖНАРОДНИКА В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

У статті розглянуто питання професійної мовної підготовки студентів-міжнародників до міжкультурної комунікації при здійсненні професійної діяльності. Досліджено та проаналізовано підходи, які висвітлюють проблему спільного вивчення іноземної мови і культури. Зокрема розглянуто лінгвокраїнознавчий, соціокультурний та міжкультурний підходи. Встановлено їх внесок у сучасне трактування лінгвосоціокультурної компетентності. Обґрунтовано базові положення, які є основою формування лінгвосоціокультурної компетентності.

Ключові слова: компетентність, компетенція, міжкультурна комунікація, іноземна мова, імплікації, лінгвокраїнознавство.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку та в умовах євроінтеграції Україна є учасником багатьох міжнародних організацій та об'єднань, активно діє на міжнародній арені в політичній, економічній, науковій та культурній сфері.

На сьогодні Україна — повноцінний член світової спільноти. Здобуття Україною державної незалежності поряд з багатьма іншими питаннями висунуло цілу низку проблем у сфері міжнародних відносин. У зв'язку із цим в країні існує потреба в отриманні нових спеціалістів — компетентних, висококваліфікованих професіоналів, які мають можливість ефективно працювати на рівні світових стандартів, досконало володіють своєю професією та можуть вільно орієнтуватися у суміжних сферах діяльності.

Специфіка формування професійної компетентності фахівців-міжнародників, з урахуванням особливостей їх мультифункціональної професійної діяльності в міжнародному середовищі, передбачає певну сукупність знань, умінь та навичок, які є основою для формування системного набору компетенцій, що створюють професійну компетентність фахівця-міжнародника у той чи іншій сфері діяльності.

Невід'ємною складовою професійної компетентності фахівця-міжнародника є іноземна мова. Активні міжнародні зв'язки на різних рівнях — від державного до регіонального — роблять іноземну мову необхідним засобом діалогу культур, інтеграції України в світову економічну систему, здійснення спільних науково-технологічних та культурних проєктів з іншими країнами.

В цих умовах, на перше місце стає необхідність професійної мовної підготовки спеціалістів, спроможних здійснювати міжнародні контакти, враховуючи лінгвосоціокультурні особливості політичних та

ЗМІСТ

<i>КІРІЛКОВА Н.В., ДЯЧОК К.І.</i>	ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФІТОНІМІВ У ГОВІРЦІ СЕЛА СМОРОДСЬК ДУБРОВИЦЬКОГО РАЙОНУ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ	3
<i>МАНДРИК Н. В., НОВАЧОК М.В.</i>	СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ОЙКОНІМІКОНУ БЕРЕЗНІВЩИНИ	4
<i>ШКАРБАН Т. М., ДЕМЧУК Ю.В.</i>	КОЛЬОРОНАЗВИ ЯК ЗАСІБ ТВОРЕННЯ ХУДОЖНЬОЇ ДІЙНОСТІ У ТВОРАХ ВОЛОДИМИРА ЛИСА	6
<i>ЯСНОГУРСЬКА Л. М.</i>	МОДЕЛЮВАННЯ КОНЦЕПТОСФЕРИ ЗРАДА У ЗІСТАВНО-ТИПОЛОГІЧНОМУ ТА ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЧНОМУ ВИСВІТЛЕННІ (НА МАТЕРІАЛІ УКРАЇНСЬКОЇ ТА АНГЛІЙСЬКОЇ МОВ)	8
<i>ПАВЕЛКІВ К.М., ШЕРЕМЕТ М. В.</i>	НОВОТВОРИ НА ПОЗНАЧЕННЯ НОМІНАЦІЙ НАЗВ ЯВИЩ ПРИРОДИ У ТВОРЧОСТІ ПИСЬМЕННИКІВ ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ ХХ СТОЛІТТЯ: СЕМАНТИКА, ФУНКЦІЇ, ПРАГМАТИКА	12
<i>ДАНІЛОВА Н.Р., ДІДУШОК В.О.</i>	ФУНКЦІОНУВАННЯ АВСТРАЛІЗМІВ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ	15
<i>ДЕНИСЮК Л.В.</i>	ВИКОРИСТАННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ ІГОР ПІД ЧАС ЗАНЯТЬ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ВНЗ	17
<i>ДУБРОВА А.С.</i>	ВИКОРИСТАННЯ КОМУНІКАТИВНОГО ПІДХОДУ У НАВЧАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ВНЗ	20
<i>КОВАЛЮК В.В., ШЕВЧУК Ю.О.</i>	ВИКОРИСТАННЯ ТАКСОНОМІЇ БЛУМА НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ДЛЯ РОЗВИТКУ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ СТУДЕНТІВ	21
<i>МОРОЗ Л.В.</i>	ПИТАННЯ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ФРН ЯК ВАЖЛИВИЙ ЕЛЕМЕНТ ПРОФЕСІЙНОЇ СОЦІАЛІЗАЦІЇ	25
<i>ПАВЕЛКІВ К.М.</i>	ПРЯМИЙ МЕТОД ЯК ОДИН ІЗ КОМПОНЕНТІВ УСПІШНОГО ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ НА НЕМОВНИХ ФАКУЛЬТЕТАХ ВНЗ	27
<i>ТРОФІМЧУК В.М., КОЗІК О.Я.</i>	ВАЖЛИВІСТЬ АВТЕНТИЧНИХ ТЕКСТІВ В НАВЧАННІ ІНОЗЕМНИМ МОВАМ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ-МІЖНАРОДНИКІВ	30
<i>МОРОЗ Л.В.</i>	МУЛЬТИМЕДІЙНІ ЗАСОБИ НАВЧАННЯ – ЗАПОРУКА ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ВНЗ	33
<i>ДАНІЛОВА Н.Р., ПОЦКО Е.Є.</i>	РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ	39
<i>ТРОФІМЧУК В.М., МАРИНІНА І.В.</i>	ФОРМУВАННЯ ЛІНГВОСОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ-МІЖНАРОДНИКА В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ	42
<i>ВАСИЛЬКЕВИЧ С.С.</i>	ПРО ПИТАННЯ МОТИВАЦІЇ ДО ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ	46
<i>ЯСНОГУРСЬКА Л.М., МИСЬ К. Ю.</i>	РОЗВИТОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	49
<i>МОРОЗ Л. В., ДОРОШЕНКО С. В.</i>	ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ МОДЕЛЮВАННЯ, ЯК ЗАСОБУ НАОЧНОСТІ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	51
<i>РОМАНЮК С. К., КОРИНЕЦЬ О. О.</i>	ВИКОРИСТАННЯ РИМОВАНИХ ТЕКСТІВ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	53
<i>ПАВЕЛКІВ К.М., МАЗУРИК В. В.</i>	ІГРОВА ТЕХНОЛОГІЯ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	56
<i>ЛУК'ЯНИК Л.В., ЮРКОВСЬКА І.В.</i>	МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ФОНЕТИКО-	

	ОРФОЕПІЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ	60
<i>РОМАНЮК С. К., ВЛАСЮК М. В.</i>	ІГРОВІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ ЛЕКСИЦІ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	62
<i>ДЕНИСЮК Л. В., БАХОВСЬКА М. В.</i>	ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ	65
<i>ЯСНОГУРСЬКА Л. М., МУЗИЧУК О. В.</i>	ДИДАКТИЧНА ГРА НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ	67
<i>КРАЛЯ І. В., МАР'ЮСИК І. В.</i>	ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	70
<i>ЯСНОГУРСЬКА Л. М., ПЕТРИК М. А.</i>	ПЕРЕВІРКА ЯКОСТІ ЗНАНЬ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗА ДОПОМОГОЮ РІЗНИХ МЕТОДІВ КОНТРОЛЮ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	74
<i>РОМАНЮК С. К., ЦІСАРУК О. Е.</i>	СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ ПРОВЕДЕННЯ ПОЗАКЛАСНОЇ РОБОТИ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	77
<i>МОРОЗ Л. В., КИРИЛЮК Н. О.</i>	ЗАСОБИ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	79
<i>ЛУК'ЯНИК Л. В., СТАДНІК Л. В.</i>	МЕТОДИКА ВИВЧЕННЯ ФРАЗЕОЛОГІЇ НА УРОКАХ РІДНОЇ МОВИ У ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ	82
<i>БОЙКО Н. Г.</i>	ЕЛЕКТРОННЕ ЛИСТУВАННЯ ТА ЧАТ-УРОКИ ЯК ЗАСІБ АКТИВІЗАЦІЇ В УЧНІВ МОВЛЕННСВИХ УМІНЬ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	85
<i>ДУБРОВА А. С., ГІС Н. С., ЛЕВИЦЬКА М. Є.</i>	НЕСТАНДАРТНІ УРОКИ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	89
<i>ГАМЗА А. В., ЗАДЕРЕЙЧУК Ю. О.</i>	ФОРМУВАННЯ УВИРАЗНЕНОГО МОВЛЕННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ПРИКМЕТНИКА	93
<i>ПАВЕЛКІВ К. М., ШУЛЬГУН М. В.</i>	ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ З ВИКОРИСТАННЯМ ЗОРОВОЇ НАОЧНОСТІ	96
<i>ЯСНОГУРСЬКА Л. М., ВАВУЛІЧ В. А.</i>	БАЧЕННЯ ШЛЯХІВ ВДОСКОНАЛЕННЯ УРОКУ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ВЧИТЕЛЯМИ- ПРАКТИКАМИ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	98
<i>РОМАНЮК С. К., ДЕМ'ЯНЮК І. В.</i>	ОСОБЛИВОСТІ ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ДОШКІЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ	104
<i>ДУБРОВА А. С., КУШНЕРЧУК І. О.</i>	СУТНІСТЬ КОМУНІКАТИВНОГО ПІДХОДУ У ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ	107
<i>ЯСНОГУРСЬКА Л. М., МАРКОВЕЦЬ О. В.</i>	ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ	109
<i>ЛУК'ЯНИК Л. В., АВРАМИШИН К. В.</i>	МЕТОДИКА ЗБАГАЧЕННЯ МОВЛЕННЯ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ	
	ЕТНОКУЛЬТУРОЗНАВЧОЮ ЛЕКСИКОЮ НА УРОКАХ ЧИТАННЯ	111
<i>ЯСНОГУРСЬКА Л. М., ПАСЕКА І. О.</i>	НЕСТАНДАРТНІ УРОКИ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	114
<i>ЛУК'ЯНИК Л. В., ФЕДОРЕНКО В. В.</i>	МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ НОРМАТИВНОЇ ДИКЦІЇ НА УРОКАХ ЧИТАННЯ	117
<i>ЯСНОГУРСЬКА Л. М., ГОДИНА А. В.</i>	ВИКОРИСТАННЯ КАЗКИ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ ГРАМАТИКИ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	119
<i>РОМАНЮК С. К., СТРИЛЕЦЬКА К. А.</i>	ВИКОРИСТАННЯ ІГРОВОГО МЕТОДУ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	127
<i>ЛУК'ЯНИК Л. В., МИСЬ К. Ю.</i>	ФОРМУВАННЯ КРЕАТИВНИХ УМІНЬ І НАВИЧОК МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ЧАСТИН МОВИ	130
<i>МОРОЗ Л. В., МОРОЗ Н. М.</i>	ПРО ПИТАННЯ МОВНОЇ ТА КОНЦЕПТУАЛЬНОЇ КАРТИНИ СВІТУ ЯК ВІДОБРАЖЕННЯ	

<i>СІРАНЧУК Н.М., СКОПА Н.М</i>	СВІДОМОСТІ НАЦІЇ ЗНАННЯ ПРО РОСЛИНИ ЯК КОМПОНЕНТ ЗМІСТУ КУРСУ «ПРИРОДОЗНАВСТВО»	132 135
<i>ІВАШКЕВИЧ Е.Е.</i>	PERSONAL RELIABILITY OF THE NARRATOR: TRADITIONAL AND NONTRADITIONAL NARRATIVE DISCOURSE	137
<i>МИХАЛЬЧУК Н.О., АНТЮХОВА Н.І.</i>	THE IDEA OF UNDERSTANDING IN THE PSYCHOLOGICAL PARADIGM OF PROVERBS AND SAYINGS	141
<i>Відомості про авторів</i>		146
<i>Зміст</i>		148

Наукове видання

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФІЛОЛОГІЇ ТА МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН

Збірник наукових праць

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету

Заснований у 2009 р.

Відповідальний редактор збірника Петрівський Я.Б.
Відповідальний за підготовку збірника до видання Мороз Л.В.
Технічний редактор Ковалюк В.В.
Комп'ютерна верстка Ковалюк В.В., Краля І.В, Ясногурська Л.М.

Підписано до друку 26.10.2017 р.
Формат 60x84 1/8. Папір офсетний № 1. Гарнітура Times New Roman. Друк різнографічний.
Ум. друк. арк. 24,02. Обл. вид. арк. 17,39 Замовлення № Наклад 120.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Пластова, 31
Рівненський державний гуманітарний університет.

Віддруковано в редакційно-видавничому відділі
Рівненського державного гуманітарного університету
33028 м. Рівне, вул. С.Бандери, 12, тел. 26-48-83

А – 43 Актуальні проблеми філології та методики викладання гуманітарних дисциплін: Збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. — Рівне: РДГУ, 2016. — 109с.

ISBN 966 — 7281 — 09 — 03.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем викладання іноземної мови, філології, теоретико-методологічних, культурологічних, літературознавчих, мовознавчих проблем спілкування.

Матеріали можуть бути корисними для науковців, працівників навчальних закладів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

УДК: 81'243
ББК 81.2